

Sivil Toplum Kuruluşu Olarak Vakıfların Yönetişim Perspektifinden Değerlendirilmesi

Ersin Şahin*

Öz

Tarihimizin derinliklerinden gelen ve köklü bir geçmişe sahip olan, yıllarca sosyal ve kültürel alanlarda önemli hizmetleri yerine getirmekle beraber, gelir kaynağı niteliğindeki malların yönetimi ve işletilmesi ile de iktisadi ve idari alanda da önemli ölçüde etkin rol oynayan vakıflar; teknoloji ve bilginin etkin kullanıldığı günümüzde, modern kurumlar yanında yerini almakta ve büyük bir güç oluşturmaya devam etmektedir. Son yıllarda özellikle gelişmiş batılı ülkelerde, kamu ve özel sektörler ile birlikte gönüllü kuruluşların oluşturduğu gönüllü sektör, kâr amaçsız sektör, hükümet dışı organizasyon gibi çeşitli şekillerde adlandırılan üçüncü bir sektör olarak vakıflar büyük bir önem kazanmıştır. Bu bağlamda kamu yönetim sistemi içerisinde önemli bir yer tutan vakıfların küresel ve teknolojik anlamda yaşanan gelişmeler ve değişimler ve bunların getirdiği yenileşme sürecinde yönetim çerçevesinde değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Vakıf, Yönetişim, Sivil Toplum Kuruluşları

An Evaluation of Waqfs as Non-Governmental Organizations

Abstract

Pious endowments (waqfs) an institution closely interwoven to history has served enormously in the social and cultural fields. The management of the endowments' properties has also contributed significantly to administrative and social areas. Today following technological and information developments, waqfs like other modern institutions continue to be considered powerful institutions. In recent years, especially in advanced Western countries, apart from public and private institutions voluntary non-profit and non-governmental organizations are formed. Within the context of the operation of this third sector, waqfs' importance has enhanced. Thus, this paper aims at evaluating the waqf that still holds an important place in public administration while keeping in mind global and technological developments.

Key Words: Waqfs, Governance, Non-Governmental Organizations

* Vakıflar Bursa Bölge Müdürlüğü.

1. Sivil Toplum Kuruluşu Olarak Vakıflar

1.1. Vakfın Tanımı ve Tarihsel Süreci

Bugüne kadar vakıflar alanında birçok inceleme ve araştırma yapılmış olup; içerdiği sosyal, kültürel, iktisadi ve idari unsurlar yönünden vakfa ilişkin çeşitli tanımlara rastlanılmaktadır.

Sözlük anlamıyla vakıf; hapsetmek, alıkoymak, bağlamak, durdurmak anlamlarına gelirken terim olarak; menfaati kullara ait olmak üzere bir malı kendi mülkünden çıkarıp Allah yolunda hapsetmek demektir (Yeğin 1983:775).

Hilmi Ömer Efendi, vakıfları “ Menfaati Allah’ın kullarına ait olmak üzere, bir ayn’i, Cenab-ı Allah’ın mülkü hükmünde olmak üzere temlik ve temellükten (satma ve satın almadan) mahpus ve memnû’ kılmaktır (alıkoymak)” olarak tanımlamaktadır (Hilmi Ömer Efendi 1307: 2).

Bahaeddin Yediylıdız; Bir kişi sahip olduğu menkul veya gayr-i menkul mallarından bir kısmını veya onların tamamını, Allah’ın rızasını kazanmak niyetiyle, halkın herhangi bir ihtiyacını gidermek üzere; dini, hayri veya içtimai bir gayeye müebbeden tahsis ederse malını vakfetmiş, yani vakıf müessesesi kurmuş olacağını belirtmektedir (Yediylıdız 1988: 403-408).

Medeni Kanunumuzda ise vakıflar, “Gerçek veya tüzel kişilerin yeterli mal ve haklarını belirli ve sürekli bir amaca özgülemeleriyle oluşan tüzel kişiliğe sahip mal topluluklarıdır” şeklinde tanımlanmıştır (M.K. md.101).

Yukarıda yapılan tanımlardan da anlaşılacağı üzere vakıflar bireylerin taşınır, taşınmaz mallarını dışarıdan hiçbir etki altında kalmadan kendi rıza ve istekleriyle kendi mülklerinden çıkarıp yine kendileri tarafından belirlenen şart ve hizmetlerin yerine getirilmesi için sürekli olarak kurulurlar.

Sosyal yardımlaşma ve dayanışmanın en köklü ve hukuki kurumlarından biri olarak değerlendirilen vakıfların doğuşu hakkında farklı yaklaşımlar bulunmasına rağmen, insanlar arasında var olan yardımlaşma düşüncesiyle ortaya çıkmış olduğu ileri sürülmektedir. Bununla birlikte, İslamiyetin kabulü ve bu dinin her çeşit sosyal hizmetin yapılmasını öngörmüş olmasına paralel olarak özellikle Osmanlı İmparatorluğu döneminde vakıf kurumu gelişmiş ve yaygınlaşmıştır. Nitekim, medreseler ve kütüphaneler gibi eğitim müesseseleri; hastaneler, kervansaraylar, hanlar, hamamlar gibi sağlık ve sosyal

yardım müesseseleri; cami, tekke, mescit gibi dini yapılar hep vakıflar aracılığıyla ortaya çıkarılmış, meydana getirilen bu eserler toplumun gelişmesinde ve ülkenin kalkınmasında önemli ölçüde katkı sağlamıştır (Akı ve Demirbilek 1996:1).

Batı toplumlarında vakıf kurumuna ancak Orta Çağda rastlanmaktadır. İlk Çağ klasik Roma Hukuku’nda henüz tüzel kişilik kavramı geliştirilmediği için, bağımsız bir teşkilat olan mal topluluklarına rastlanmaktadır. Hristiyanlığın kabulünden sonra, İmparatorluk döneminde, kilisenin tesiriyle dini amaçlara (Piae Causae) hizmet eden vakıflar kurulmaya başlanmıştır. Orta Çağ’da dini gayeler için kurulan vakıflar yanında, hayır işleri, iyilik yapmak, insanlara yardım etmek amacıyla da vakıflar kurulmuştur. 19. yüzyılda ise batı toplumlarında aile vakıflarının çoğaldığı görülmektedir. Büyük arazilerin, servetlerin parçalanmaması, aile fertlerin elinde kalması için bu gibi vakıflar elverişli idi. Ancak, 19.yüzyılda gelişen liberal düşünce akımları, aile vakıflarının gelecek nesillerin atılım gücünü azalttığını, tüketici bir gençlik yarattığı görüşlerini ısrarla yayarak bu vakıfların giderek azalmasına sebep olmuştur. Diğer taraftan, bu yüzyılda devlet güçlenerek, üzerindeki manevi ve dini hakimiyetlerini zayıflatmak üzere kiliseye ve büyük servetlere sahip bulunan kilise vakıflarına karşı mücadele açmıştır. Bu nedenlerle 20.yy.da batıda vakıf kurma işlemlerinin eski değerini kaybettiği, azaldığı görülmektedir (Cansel 1988: 321-327).

Günümüzde ise batı toplumlarında da vakıfların benzer bir özelliğe sahip olduğu gözlenmektedir. Özellikle özel sektörün ilgi duymadığı ve kamu sektörünün yeterli olamadığı, kâr etme imkanı bulunmayan veya kâr marjlarının çok düşük olduğu kültürel faaliyetler, eğitim ve sağlık gibi sektörlerde ortaya çıkan boşluk, vakıflar tarafından doldurulmaktadır. Bu nedenle vakıflar "kâr amacı gütmeyen kuruluşlar (non-profit organizations)" veya "üçüncü sektör kuruluşları (third sector)" olarak kabul edilir hale gelmiştir (Baloğlu 1996: 10).

1.2. Sivil Toplum Kuruluşları

Sivil Toplum kavramı yüzyıllar boyu aileden, devletten uzanan yelpazede çeşitli ilişki, örgüt veya toplumsal grupları belirtmek için kullanılırken, tarih içindeki değişimine bağlı olarak da bir anlam çoğulluğuna sahip olmuştur (Mardin 1983: 9).

Latince *civilis* kelimesinden türeyen sivil, ilk anlamıyla yurttaş, hayatına ve haklarına ilişkin bütünü belirlemek için kullanılır. “Sivilleşmek” bir topluluğu daha gelişken sosyal bir hale getirmektir. Onu izleyen sivilizasyon da maddi, sosyal ve kültü-

rel gelişmeyi anlatır (Akal 1990: 32).

Sivil toplum en genel anlamıyla gönüllü, kendi kendini oluşturan, kendi ayakları üzerinde duran, hukuksal bir düzenle ya da bir ortak değerler kümesiyle sınırlı, devletten özerk, örgütlü toplumsal yaşam alanı olarak tanımlanmaktadır (Aslan 2000: 262).

Sivil toplum kavramı, gelişim süreci içinde farklı dönemlerde farklı şekillerde ele alınmıştır. Keane göre, kavram bugünkü modern anlamına gelinceye kadar dört değişik evreden geçmiştir (Keane 1993: 48). Birinci evrede, klasik sivil toplum ve devlet ağırlığı öne çıkmıştır. Yani, merkezi egemen-anayasal devleti haklılaştırma ve bunun karşısında bu devletin otoritesine karşı sivil toplumun içindeki bağımsız toplumların gelişmesi ortaya konulmuştur. İkinci evrede, bağımsız toplumların kendilerini devlete karşı savunmalarının meşru olduğu vurgulanmıştır. Üçüncü evrede, sivil toplum ve devlet ayırımındaki devlet karşıtlığı, zayıflatılmıştır. Dördüncü evrede ise, düzenleyici devlet iktidarının sivil toplumu yavaş yavaş kısıtladığı öne çıkartılarak çoğulcu kendi kendini örgütleyen devletten bağımsız bir sivil toplumu korumanın önemi vurgulanmıştır (Önal 2000: 7).

Sivil Toplum kuruluşları, toplum yararına çalışan ve bu yönde kamuoyu oluşturan, kâr amacı gütmeyen, sorunların çözümüne katkı sağlayarak çoğulculuk ve katılımcılık kültürünü geliştiren, demokratik işleyişine sahip, bürokratik donanımdan yoksun ve gönüllü bir araya gelen bireylerden oluşan örgütlenmelerdir (Kocacık 2003:189).

Sivil toplumun temel özelliği devletten özerk kendi dinamiklerine sahip, çoğulcu örgütlenmeler bütünü olmasıdır. Birey, bu toplumda, kendi kişiliğini kaybetmeksizin bir takım örgütlenmeler içerisinde girmekte, toplumsal gelişiminin yönlendirilmesinin itici gücü olmaktadır. Bu çerçevede sivil toplum için demokrasi kendi içerisinde ve devletle ilişkileri bakımından zorunlu koşulu oluşturmaktadır (Yıldırım 2003: 237).

Sivil toplum kuruluşlarının ortak özellikleri şu şekilde sıralanabilir;

- Özerklik
- Gönüllülük
- Bir kamu alanına sahip olma
- Yasallık
- Kâr amacı gütmemek
- Kamu yararı gözetmek
- Şeffaflık
- Ortak değerlere sahip olma

- Ortak başarı faktörleri

Sivil toplum kuruluşlarının işlevleri ise, Sivil toplum kuruluşlarının çalışmalarında, eşitliği yaygınlaştırmak, toplumsal sorunları tespit etmek, kaynak mobilizasyonunu temin etmek; insanlığın onurunu yükseltmek, kamu eğitimi, hayır severlik ve sosyal hizmetleri sağlamak, fakirlere yardım etmek, örgütlenmeyi teşvik etme, sosyal mobilizasyonu kolaylaştırmak ve demokratik ilke ve kurumların güçlendirilmesini sağlamak için yoğun bir çaba içerisinde oldukları gözlenmektedir (Yıldırım 2004: 72).

Sivil toplum kuruluşların oluşumunun temel nedenlerinden biri de toplumsal sorunlara duyarlılıktır. Bugün çağdaş demokrasilerde STK'lar toplumun vazgeçilmez öğeleri arasında yer almaktadırlar (Tezcan 2003: 2). İyi yönetim sürecine olumlu katkılar sunabilme açısından aktif vatandaşlık kavramı ve bu yönde vatandaşların bilinçlendirilmesi, etkin sivil toplum kuruluşlarının varlığını gerektirmektedir. Sivil toplum kuruluşları, belli bir konu etrafında bir araya gelebilme yeteneğine sahip vatandaşların oluşturdukları bir topluluktur. Sivil toplum kuruluşları, farklı sosyal grupların beklentilerini dikkate alma, diğer sivil toplum kuruluşları ile dayanışma içinde olma, bunun yanı sıra kendi beklentileri doğrultusunda tamamen kendi başarılarına iş yapabilme özellikleri nedeniyle, aktif vatandaşlık kavramını pekiştirmekte ve iyi yönetim sürecine önemli kazanımlar sağlamaktadır (Yıldırım 2004: 199).

Türkiye'nin gelişmiş ülkeler arasında yerini alabilmesi için, sağlıklı işleyen ve yönetilebilen bir demokratik siyasal düzen kurmaya ihtiyaç olduğu herkesçe bilinmektedir. Günümüz dünyasında etkin bir yönetişime ulaşmanın ön şartı ülke içinde vatandaşlarına hak ve özgürlüklerle örtülü siyasal ve sosyal bir ortam sunmaktır. Sivil toplum kuruluşları bu ortamların mikro modelleridir (Yıldırım, 2004: 14). Yönetişimin önemli unsularından birisi de sivil toplum örgütleri ya da gönüllü vatandaş birlikleridir. Sivil toplum kuruluşları sayesinde bireyler yönetim sürecine daha organize ve planlı bir şekilde katılma imkanına kavuşarak sivil toplum kuruluşlarının bu işlevlerinden dolayı sorunların çözümünde taraf olarak aynı zamanda denetim işlevi de yerine getirilebilecektir (Bahcavan 2006: 14).

2. Yönetişim

“Yönetişim” sözcüğünün Fransızca karşılığı olan “gouvernance”, 18.yüzyılda yönetmek anlamında kullanılmaktaydı. Daha sonra İngilizcede de kullanılmaya başlanmıştır. Bugün sözcük önüne “iyi” sözcüğü getirilerek “iyi yönetişim” (good gover-

nance) ve çeşitli güncel gelişmeler doğrultusunda “ küresel yönetim”, “ işletme yönetimi” gibi terimler içinde kullanılmaktadır. Ancak kavramın sosyal bilimler alanına girişi 1970’lerin ortalarından itibaren olmuştur (Sönmez 2004: 115-116).

19. yüzyıldan bu yana sosyal ve siyasal kuramın en önemli tartışma konularından biri haline gelen yönetişimin kullanım alanının işletme yönetiminden başlayarak, iktisat, siyaset ve kamu yönetimi alanlarına uzanması ve “ yerel” (local governance), “ulusal” ve “uluslar arası” yönetişime (international/ global governance) kadar genişlemesi kavramın tek bir anlamından söz edilmesini oldukça güçleştirmektedir (Güzelsarı 2004: 15).

Yönetişim; merkezî otoritenin yukarıdan aşağıya doğru hakimiyetini esas alan klasik yönetim anlayışı yerine hükümetler, yerel yönetimler, iş çevresi, işçiler ve işçi sendikaları, hükümet dışı kuruluşlar gibi tüm toplumsal aktörlerin karşılıklı işbirliği ve uzmanlaşmasına dayanan, katılımcılığı ve sivil toplum kuruluşlarını ön plana çıkararak, saydamlığı, açıklığı hesap verme sorumluluğunu, yetki devri ve yerindeliği esas alan bir anlayış olarak ifade edebilir (DPT 2007:4).

Yönetişimde üç sac ayağı bulunmaktadır. Bunlar:

- Devlet
- Toplum
- Özel sektör

İyi yönetişimin uygulamaya geçebilmesi, unsurların ifade ettikleri anlam ve boyutta anlam kazanabilmesi bu üç sac ayağının da güçlü olmasına bağlıdır (Bayramoğlu 2002: 96).

Yönetişimin en önemli özelliği karşılıklı olma özelliğidir. Yönetim işi yönetim anlayışında iki taraflı bir iştir. Kurum içinde astlar, kurum dışında da hizmet alanlar yani kamu yönetimi söz konusu olduğunda klasik deyimleriyle yönetilenler pasif konumdan çıkılarak aktif hale getirilmektedir. İşlerin yürütülmesinde, amirlerin ve üst yöneticilerin tek karar verici olduğu tamamen merkezi çizgiden, hem çalışanların hem de hizmet alanların karar ve uygulama çalışmalarında görüş ve düşünceleriyle katılımını ön gören bir anlayışa geçilmektedir. Bu da yönetişimin olmazsa olmaz özelliğidir (Gündoğan 2002: 3).

3. Vakıfların, Devlet- Sivil Toplum Kuruluşları İle İlişkisi

Yardımlaşma ve dayanışmanın kurumsallaşma adına en ideal örnek verebilecek müessese vakıflardır. Bu kurumlar insan hayatının kolaylaştırıl-

ması, iyileştirilmesi, toplumsal düzenin korunması ve devamı için kurulmuştur. Vakıflar, geliştirdiği sosyal yardım müesseseleri ile, insan onurunun korunmasını sağlamış toplum ve devlet bütünlüğünü tamamlayıcı etken olmuştur (Özaydın 2003: 4). Kentin sağladığı hizmetlerin sunumunda vakıf kurumu, tarihte uzun süre önemli etkin rol oynamıştır. Bu yönüyle vakıflar uzun bir süre kenti kent yapan temel kurum olmuştur. Vakıflar kenti geliştiren ve kente hizmet veren kurum olarak işlev görmüştür (Al 2008: 46).

Vakıflar tarafından yerine getirilen hizmetlerin temelinde devlet tarafından yerine getirilmesi gerekli olan hizmetler olması dolayısıyla, vakıfların ifa ettiği hizmetler incelendiğinde dini içerikten çok sosyal, ekonomik, idari ve bayındırlık hizmetleri olmaktadır (Özaydın 2003: 8). Vakıflar, vakfa ait gayri menkullerini sürekli olarak elde tutarak gelir kaynağı halinde devamlılığını sağlamaktadır. Vakfa ait arazi ve taşınmazlar için asıl önemli olan bunların vakfın gayesini sağlamak amacıyla devamlı olarak işletilmesi olduğundan, vakıf konusu gayri menkuller terk edilemez. Böylelikle gayri menkuller az çok gelir getirirse bile iktisadi, zirai, ticari sahalarda faal durumu korunarak, mili servet devamlı olarak işletilmiş olur (Berki 1965: 85-91).

Günümüz devlet anlayışında ve devletin üstlendiği fonksiyonlarda değişimler meydana gelmiş ve sosyal devlet kavramı ortaya çıkmıştır. Günümüzün sosyal devleti ise insanlar arasında görülen ve etkileri hissedilen eşitsizlikleri ortadan kaldırmak, hiç olmazsa hafifletmek üzere sosyal yardımlara ve sosyal siyaset tedbirlerine başvurumaktadırlar. Günümüzde devletin sosyal ve ekonomik fonksiyonları oldukça artmış ve devletin üstlendiği kamu hizmetleri çok fazla genişlemiş ve çeşitlenmiştir. Vakıfların kurulması ve kurulan bu vakıflara belli bir servet ve belli bir akar temin edildiğinden, belli bir akar tahsisi ile fertlerin tasarrufa teşviki de sağlanmış olup bu tasarruflarla kamu hizmeti lehine adeta bir döner sermaye kurulmaktadır. Böylece vakıflar bir bakıma sermayenin aslını koruyan ve genişleten bir bünyeye sahiptir ve kamu hizmetlerinin ifasında önemli bir yer tutmaktadır (Gökçen 1985: 125).

Uygurlik tarihimizin temel bölümlerinden birini kapsayan ve sosyal adaletin gerçekleştirilmesinde önemli bir yer tutan vakıflar, hiçbir millette Türk toplumundaki kadar büyük ve anlamlı olmamıştır. Ülkemizde bulunan, dünya çapında önemli değerlere sahip eski eser ve abidelerin büyük bir kısmı vakıf yoluyla yapılmıştır. Bu eserler milli kültürümüzün ve tarihimizin tapu senetleri hükmündedir. İslamiyet’in doğuşu ile toplumun güçsüzlerini korumak, yolcu ve misafirleri ağırlamak, zamanın

toplumsal ihtiyaçlarını karşılamak üzere ortaya çıkan vakıfların, zaman süreci içerisinde, tesis edildiği milletlerin ihtiyaç ve karakterine göre hizmet alanı genişlemiştir (Öztürk 1988: 329-346).

Vakıf kurumu ile birlikte, lüks tüketime ve gösteriş yoluna gitmesi muhtemel kaynakların zaruri ihtiyaç maddelerinin tüketimine yönelmesi sağlanır. Böylece, tüketimin zaruri ihtiyaç maddelerine kaydırılması suretiyle marjinal faydanın artırılması, milli ekonomide tüketimden sağlanan toplam faydanın ve toplam tatmin duygusunun artışına yol açar. Lüks ve gösteriş tüketimine gitmesi veya atıl kalması muhtemel kaynakların yatırımlara yönelmesini teşvik eder. Bu yolla yatırımların sosyal faydası yüksek olan sahalara kaymasını sağlar. Zenginlerdeki serveti teşhir etme arzusunun, sosyal yarar ile birlikte gerçekleşmesine yardım eder. Son olarak da, sermaye sahibi girişimcilerinin kazanç ve girişim zihniyetini köreltmeden gelir ve servetin yeniden dağılımına yardım eder (Zaim 1987: 211).

Sonuç

Vakıflar başlangıçta, kişisel ve toplumsal ihtiyaçların karşılanması amacıyla ortaya çıkmıştır. Ancak daha sonra toplum hayatında meydana gelen gelişmelere uygun olarak, içinde bulunduğu toplumların sosyo- kültürel yapısı, ekonomik imkânları ve kabiliyetleri oranında değişmiş ve gelişmiştir. Özellikle Osmanlı döneminde serbest ekonomi kurallarına ve yerinden yönetim esaslarına göre faaliyet gösteren, herbiri hükmi şahsiyeti haiz; devletin yükselme ve duraklama haketlerine paralel olarak hizmet alanları genişleyip daralan; toplum ve devlet hayatında sosyal, kültürel, ekonomik hatta siyasi yönlerden belirgin bir potansiyele sahip bir sektör haline gelmiştir (Öztürk 1995: 549).

Türk toplumunda hemen her dönemde, kurulan vakıfların sayısının artış gösterdiği zamanların daha çok devlet- toplum arasındaki bir uyumun mükemmel sağlandığı devirlere rastlaması bir tesadüf değildir. Genelde kabul edilen maddi ve manevi sebeplerin yanında, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde, tamamen hayır amaçlı bir çok vakıflar kurulmasını sağlayan şüphesiz başka nedenlerde vardır. Bu sebeplerin en başında nihai hedeflere ulaşmada, toplumla devlet arasında hiçbir anlaşmazlık ve uyumsuzluğun olmaması geliyordu (Soysaldı 2002: 395).

Bir ülkede toplumsal kalkınmanın etkinliği o toplumda tabakalaşmanın üst kesiminde yer alanların iyi yönlendirilmesi ve alt kesiminde yer alanların da iyi gözetilmesine bağlıdır. Bu da yönetişimin en önemli amacı olan halkın yönetime katılmasını sağ-

lıyordu. Vakıflar yöneticiye bu imkanı sağlayacak yapıdadır. Vakıfların bu özelliğinden yararlanan Osmanlılarda devlet, yapı itibarıyla babadan oğula geçen bir saltanat sistemiyle idare ediliyordu. Tek insan yönetimine dayanan bu idari yapıya karşılık; başta padişah, kadın sultan ve paşalar olmak üzere her kademedeki yöneticiler toplum yararına kurdukları vakıflarla devlet-vatandaş irtibatını temin ederek, geniş kitlelerin yönetimine bağlılıklarını sağlamayı başarmışlardır (Öztürk 1986: 176-177). Toplum hayatının sürekli değişen dinamik bir bünyeye sahip olduğu düşünüldüğünde, kurumların geçmişteki yapıları ile etkinliklerini sürdürülebilirliklerinin mümkün olmadığı ortadadır. Bu bağlamda vakıfların da içinde bulunduğumuz yüzyılın sorunlarının çözümünde farklı politika araçlarına sahip olacağı açıktır. Tarihi ve kültürel hayatımızda vakıf kurumunun olumlu yöndeki katkılarını her zaman yaşamış ülkemizde de, vakıfların modern görünümü ile gelecek yıllara aktarılması büyük önem taşımaktadır.

Bir yönetişim pratiği olarak vakıflar; toplumun taleplerine karşı duyarlı, katılımcılığa önem veren, hedef ve önerilerini netleştirmiş, hesap veren, şeffaf, daha küçük ancak daha etkin bir kamu talebi yönetişim kavramının gelişmesinde etkili olmakla birlikte kamunun üretimden çekilmesi, düzenleyici işlevinin güçlendirilmesi, özel sektör ve toplum ile paydaşlık ilişkisinin geliştirilmesini sağlamıştır.

Toplumsal yapının sağlıklı işleyebilmesi için, çeşitli nedenlerle toplumun diğer kesimlerine nazaran dezavantajlı durumda bulunan bireylerin ve grupların desteklenmesi; sosyal, kültürel ve çevresel sorunların üstesinden gelinmesi, din, sağlık, politika gibi hizmetlerin yerine getirilmesi kaçınılmaz bir gerekliliktir. Toplumsal bir yapı açısından yaşamsal bir öneme sahip bu gerekliliklerin yerine getirilmesinde birey ve kurumlar açısından doğrudan bir ekonomik getirisi de bulunmamaktadır. Bu noktada STK'lara duyulan ihtiyaç ve üstlendikleri fonksiyonların önemi anlaşılmakta ve onlara duyulan ihtiyaç her geçen gün artmaktadır.

Köklü bir maziye sahip olan ve yıllarca kamu hizmetlerine destek olmuş, türk kamu yönetimi ve ekonomisi içerisinde önemli bir yer tutan vakıflarımızın günümüzde karşılaştığı sorunlara millet olarak herkesin çözüm araması ve elinden geldiği kadar sorunların çözümüne yardımcı olması gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- Akal, C. (1990). *Sivil Toplumun Tanrısı*, İstanbul, Alfa Yayınları.
- Akı, E.-Demirbilek, S. (1996). *Sosyal ve Kültürel Hayatımızda Vakıflar ve İlgili Mevzuat*, İstanbul, Alfa Yayınları.
- Al, H. (2008). "Çağdaş Kent Hizmetlerinin Sunumunda Vakıfların Rolü", *Yerel Siyaset Dergisi*, Yıl:3, S.25, Ocak, s.45-56.
- Aslan, S. (2000). "Türkiye'de Sivil Toplum", *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 9, S.31. s.260-283.
- Bahcavan, G. (2006). *Yönetişim ve Türkiye Uygulaması*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Baloğlu, Z. (1996). *The Foundations of Turkey*, İstanbul, Tüsev Yayınları.
- Bayramoğlu, S. (2002), "Küreselleşmenin Yeni Siyasal İktidar Modeli: Yönetişim", *Praksis*, 7, s.85-116.
- Berki, Ş. (1965). "Vakıfların Gördüğü Çeşitli Hizmetler", *Vakıflar Dergisi*, Sayı 6, Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, İstanbul, s.85-91.
- Cansel, E. (1988). "Vakıf, Kuruluşu, İşleyişi ve Amacı", *Vakıflar Dergisi*, Sayı:20, Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara, s.321-327.
- DPT, (2007). "Kamuda İyi Yönetişim, Özel İhtisas Raporu", *9.Kalkınma Planı (2007-2013)*, Yayın No: DPT 2721, Ankara.
- Gökçen, A. (1985). "Vakıfların Ekonomik Yönü ve Vakıf Müesseselerinin İktisadi Tesirleri", *2.Vakıflar Haftası Tebliğleri*, Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara, s.124-126.
- Gündoğan, E. (2002). "Yönetişim", *Yönetişim Dergisi*, Cilt: 1 S:1, Aralık, İstanbul.
- Güzelsarı, S. (2004). *Kamu Yönetimi Disiplininde Yeni Kamu İşletmeciliği ve Yönetim Yaklaşımları*, GETA Tartışma Metinleri Serisi, Ankara Üniv. SBF, Ankara.
- Keane, J. (1993). *Despotizm ve Demokrasi: Sivil Toplum ile Devlet Arasındaki Ayrımın Kökenleri ve Gelişimi 1750-1850*, Çev. Levent Köker, Sivil Toplum ve Devlet, Ayrıntı Yayınları, s.47-90, İstanbul.
- Kocacık, F. (2003). *Toplum Bilim Ders Notları*, Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları No:32 Sivas.
- Ömer Hilmi Efendi, (1307). *İthaful Ahlâf fi Ahkâm'il Evkâf*, Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, İkbal Matbaacılık, Ankara.
- Önal, B. (2000). *Sivil Toplum Örgütleri ve Bir Sivil Toplum Örgütü Örneği*, Mehir Vakfı Yayınları, Konya.
- Özaydın, M. (2003). "Vakıfların Sosyal Politika İşlevleri ve Günümüzde Artan Önemi", *Kamu- İş*, C: 7, Sayı:2, s.1-32, Ankara.
- Öztürk, N. (1986). "Vakıfların İdaresi ve Teşkilat Yapısı Üzerine Düşünceler", *1.Vakıf Şurası 3-5 Aralık 1985-Tebliğler, Tartışmalar ve Komisyon Raporları-*, Elif Matbaacılık, Ankara, s.43-55.
- _____ (1988). "Ankara'nın Kuruluşunda Vakıfların Rolü", *Vakıflar Dergisi*, Sayı:20, Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara, s.329-346,.
- _____ (1995). "Yeni Vakıfların Amaç Kavramları Üzerine Bazı Düşünceler", *Vakıflar Dergisi*, Sayı:25, Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara, s.291-296.
- _____ (1995). *Türk Yenileşme Tarihi Çerçevesinde Vakıf Müessesesi*, Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara.
- Soysaldı, H. M. (2002). "Vakıfların Günümüzdeki Yeri ve Önemi", *Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı:1, C.12, Elazığ, s.390.
- Sönmez, S. (2004). *Küresel Finansal Düzen, Yönetişim ve Büyüme, Dünya Ekonomisinde Bütünleşme Hareketleri ve Türkiye*, Ed. Nihal Yıldırım Mızrak, Siyasal Kitabevi, Ankara, s.111-141.
- Şahin, E. (2011). *Vakıfların Yeni Yönetişim Yaklaşımları Açısından Değerlendirilmesi ve Türkiye'nin Yönetişim Sistemine Katkıları*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Tezcan, M. (2003). "Cumhuriyetimizin 80. Yılında Ülkemizde Eğitim Sosyolojisi Alanının Durumu ve Sivil Toplum Örgütleri", *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı: 60, s.63-70.
- Yediyıldız, B. (1988). "Türk Kültür Sistemi İçinde Vakfın Yeri", *Vakıflar Dergisi*, Sayı:20, Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara, s.403-408.
- Yeğin, A. (1983). *Osmanlıca Türkçe Yeni Lügat*, Hizmet Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Yıldırım, İ. (2004). *Demokrasi Sivil Toplum Kuruluşları ve Yönetişim*, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Yıldırım, M. (2003). "Sivil Toplum ve Devlet", *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Aralık, Cilt:27, No:2, s.226-242.
- Zaim, S. (1987). "Vakıfların Milli Ekonomiye Etkileri", *V. Vakıflar Haftası Tebliğleri*, VGM Yayınları, Ankara, s.209-2013.

